

PRACOVNĚLÉKAŘSKÉ SLUŽBY – povinnosti zaměstnavatelů a lékařů

4. aktualizované vydání (říjen 2019)

2. aktualizace k 19. 10. 2020

Vláda schválila dne 16. října 2020 krizové opatření pod č. 1049, které bylo publikováno pod č. 418/2020 Sb. Vláda s účinností od 19. října 2020 stanovila, že **po dobu trvání nouzového stavu**, vyhlášeného usnesením vlády č. 957 ze dne 30. září 2020, **není třeba provádět vstupní lékařské prohlídky** v dále uvedených případech a na vyplnění **čestného prohlášení** osoby ucházející se o zaměstnání se pohlíží jako na posouzení zdravotní způsobilosti k práci, takže nahrazuje vstupní prohlídku. Vzor čestného prohlášení je uveden v příloze usnesení vlády. **Čestné prohlášení je platné nejdéle do uplynutí 90 dnů ode dne následujícího po ukončení nouzového stavu.**

Vstupní lékařské prohlídky lze takto nahradit u prací zařazených do kategorie první nebo druhé (s výjimkou druhé rizikové – 2R) podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, a u prací v riziku ohrožení zdraví, uvedených v příloze č. 2 části II. vyhlášky č. 79/2013 Sb., o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče, a to v jejich bodech 1, 2, 4, 5 a 13. Jde o práce ve školách a školských zařízeních podle školského zákona, ve zdravotnických zařízeních, v zařízeních sociálních služeb, dále o činnosti epidemiologicky závažné, o obsluhu a řízení motorových a elektrických vozíků a obsluhu vysokozdvizných vozíků, dále o tzv. řidiče-referenty a o výkon noční práce. Netýká se to prací, u nichž jsou podmínky zdravotní způsobilosti stanoveny jiným právním předpisem, např. u řidičů z povolání nebo v drážní dopravě nebo v příloze č. 2 části II. vyhlášky č. 79/2013 Sb., nejde-li o výše uvedené případy.

Nemusí být také zajišťovány a **prováděny periodické lékařské prohlídky**, a to u všech činností.

Všechny výše uvedené pracovnělékařské prohlídky však nejsou zakázány, a je tedy na zaměstnavateli a poskytovateli pracovnělékařských služeb, zda je provést chtějí, či nikoliv.

Chybějící pracovnělékařské prohlídky však bude třeba provést dodatečně. K tomu vláda uložila **považovat za nadále platné lékařské posudky o zdravotní způsobilosti k práci**, jejichž platnost končí v době trvání nouzového stavu. Jde o lékařské posudky na základě vstupních lékařských prohlídek jak při vzniku zaměstnání, tak při změně pracovních podmínek (§ 10 vyhlášky č. 79/2013 Sb.), periodických lékařských prohlídek a mimořádných lékařských prohlídek podle § 12 odst. 2 písm. e) a f) bodu 3 vyhlášky č. 79/2013 Sb. (tzv. plnohodnotné mimořádné prohlídky, které nahrazují

prohlídky periodické). Tyto lékařské posudky budou mít platnost jak po dobu nouzového stavu, tak ještě dalších nejméně:

- 90 dnů ode dne následujícího po ukončení nouzového stavu, pokud závěr lékařského posudku uvádí, že posuzovaná osoba je pro daný účel **zdravotně způsobilá**, nebo
- 30 dnů ode dne následujícího po ukončení nouzového stavu, pokud závěr lékařského posudku uvádí, že posuzovaná osoba je pro daný účel způsobilá s podmínkou.

U osob, jejichž pracovní právní vztah vznikne ode dne vyhlášení opatření vlády a které vykonávají činnosti **epidemiologicky závažné**, je možné pohlížet na **čestné prohlášení** tak, že nahrazuje zdravotní průkaz, a to nejdéle do uplynutí 90 dnů ode dne následujícího po dni ukončení nouzového stavu.

Vláda uložila poskytovatelům pracovních lékařských služeb nebo registrujícím poskytovatelům posuzované osoby (u tzv. čisté kategorie první) **provést na žádost zaměstnavatele vstupní nebo periodickou lékařskou prohlídku** dotčené osoby a vydání lékařského posudku o její zdravotní způsobilosti k práci ve lhůtě uvedené výše, pokud bylo použito čestné prohlášení při vzniku zaměstnání (zde je lhůta 90 dnů ode dne následujícího po dni ukončení nouzového stavu).

Uvedené krizové opatření vlády je diskutabilní z hlediska jeho vyváženosti a účelu jakému má sloužit. Občané jsou na jedné straně vyzýváni k neodkládaní preventivních vyšetření, neboť jejich neprovedením může být zabráněno včasnému zjištění závažných onemocnění (např. nádorových), na straně druhé vláda umožňuje odklad cílené prevence u činností epidemiologicky závažných, u obsluhy a řízení motorových a elektrických vozíků a obsluhy vysokozdvizných vozíků nebo pro výkon noční práce. Význam pracovních lékařských prohlídek spočívá v tom, že se jimi zjišťují nejen počáteční příznaky ohrožení zdraví pracovním prostředím (např. ztráta sluchu), ale rovněž kontraindikace k práci, tj. vady, stavy a nemoci, které podmiňují zdravotní nezpůsobilost. Pokud bude uvedená praxe založená na čestném prohlášení realizována, hrozí, že budou např. řidiči tzv. vysokozdvizných vozíků vykonávat své zaměstnání s nekorigovaným diabetem, vysokým krevním tlakem, záchvatovitými či závažnými psychickými onemocněními, případně budou nevhodně zařazováni do práce osoby s alergickými onemocněními. Takové řešení není výhodné ani pro zaměstnavatele, ani pro zaměstnance, ani pro poskytovatele pracovních lékařských služeb, jimiž jsou nyní především praktičtí lékaři, a je potřeba zvažovat všechna rizika odkladu pracovních lékařských prohlídek.

COVID-19 jako nemoc z povolání

Dne 1. března 2020 bylo oznámeno, že v České republice se vyskytly první případy nemoci označované COVID-19. Jedná se o vysoce infekční onemocnění způsobené koronavirem SARS-CoV-2 přenosné z člověka na člověka, mimo jiné v rámci výkonu povolání, tj. při práci.

Pro uznání COVID-19 za nemoc z povolání podle současné legislativy mají být splněny následující podmínky: onemocnění klinicky manifestní a potvrzené laboratorním vyšetřením a hygienickým/epidemiologickým šetřením ověřené splnění podmínek práce uvedených v seznamu nemocí z povolání (kapitola V, položky 1 a 3 nařízení vlády č. 290/1995 Sb.).

U chorob přenosných z člověka na člověka seznam nemocí z povolání uvádí, že vznikají při práci, u níž je prokázáno riziko nákazy; slovním spojením „riziko nákazy“ se rozumí vyšší pravděpodobnost přenosu nákazy při vlastním výkonu práce, než v jiném obvyklém kontaktu s jinými osobami, a to i při epidemickém výskytu onemocnění. Za riziko nákazy je považována rovněž práce s infekčním materiálem (u laboratorního pracovníka, uklízečky v nemocnici apod.). Pokud osoba – zdravotník i nezdravotník – byla pozitivně testována na přítomnost viru (v nasofaryngeálním výtěru nebo sérologicky), avšak neonemocněla klinicky manifestním onemocněním COVID-19, tedy neměla žádné, ani lehké klinické příznaky, např. byla pouze v karanténě, pak nejsou splněna současná platná kritéria a o nemoc z povolání se nejedná.

Nemoci z povolání uznávají poskytovatelé v oboru pracovní lékařství, kteří získali k této činnosti povolení Ministerstva zdravotnictví (zákon o specifických zdravotních službách a vyhláška č. 104/2012 Sb., o posuzování nemocí z povolání). Jejich seznam je uveden na webových stránkách ministerstva zdravotnictví. Tito poskytovatelé, kteří mají přesně danou svou teritoriální působnost, jsou povinni při důvodném podezření na nemoc z povolání žádat příslušný orgán ochrany veřejného zdraví (krajskou hygienickou stanici) o ověření podmínek práce, v tomto případě o hygienicko-epidemiologické šetření. Stanovisko toho orgánu je pro poskytovatele závazné.

Uznávání ohrožení nemocí z povolání u tohoto onemocnění na základě platné legislativy **není možné**. Ohrožením nemocí z povolání se totiž podle § 347 zákoníku práce rozumí takové změny zdravotního stavu, jež vznikly při výkonu práce nepřímým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání, avšak nedosahují takového stupně poškození zdravotního stavu, který lze posoudit jako nemoc z povolání, a další výkon práce za stejných podmínek by vedl ke vzniku nemocí z povolání.

PRACOVNĚLÉKAŘSKÉ SLUŽBY

– povinnosti zaměstnavatelů a lékařů

4. aktualizované vydání (říjen 2019)

1. aktualizace k 1. 6. 2020

str. 54 K podkapitole „4.1 Oprávnění k poskytování zdravotních služeb (poskytovatel)“ se doplňuje následující.

Dotaz k posuzování zdravotní způsobilosti zahraničním lékařem

Jak je to se vstupní lékařskou prohlídkou při místu výkonu práce v zahraničí? Musí být provedena? Lze ji provést v zahraničí? Pokud bude provedena v zahraničí, bude to pro zaměstnavatele daňově uznatelný náklad? Použije se pak český formulář, který bude přeložený do místního jazyka, nebo stačí nějaké vyjádření místního lékaře volnou formou? Nebo musí zaměstnanec přijet na vstupní prohlídku do České republiky? To ale může být docela komplikace, protože občané některých zemí potřebují pro vstup do České republiky vízum. Jednalo by se asi pouze o zaměstnance z 1. kategorie. Například, že pro nás bude psát Vietnamské knihu ve Vietnamu a do České republiky s největší pravděpodobností vůbec nepřijede.

U pracovních vztahů s tzv. cizím prvkem (tj. zaměstnanec-cizinec nebo místo práce v cizině) musíte vždy nejprve vyřešit, kterým právním řádem se bude tento vztah řídit, tj. zda českým, nebo cizím (zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I)). Jestliže budete uzavírat s cizincem pro práci v cizině pracovní smlouvu podle českého zákoníku práce, potom musíte zajistit i vstupní lékařskou prohlídku. Tu může provést jen poskytovatel zdravotních služeb zřízený podle zákona o zdravotních službách, tedy nikoliv zahraniční lékař, tj. ani např. slovenský. Řešením někdy může být, že se u prací v tzv. čisté kategorii 1 dohodnete s praktickým lékařem působícím na velvyslanectví České republiky v dané zemi (ne ve všech státech však máme své lékaře – sdělilo by vám to Ministerstvo zahraničních věcí). Jinou cestou je zvolit právní vztah podle zahraničního, např. vietnamského práva – potom na něj české zákony nedopadají a budete postupovat podle místního práva a je otázka, zda to nějakou lékařskou prohlídku vůbec vyžaduje. Nebo je možné sjednat v (české) pracovní smlouvě, že posouzení zdravotní způsobilosti se řídí právem cizího státu, přičemž ani nemusí jít o právo státu výkonu práce, ale i jiné země podle toho, co bude pro vás výhodné (např. právem Bangladéše).

Jestliže by v těchto případech provedl lékařskou prohlídku zahraniční lékař, i to je daňově uznatelným výdajem. České vzory dokumentů se pro zahraniční lékaře nepoužívají, musíte se řídit místní právní úpravou nebo zvyklostmi.

Potřebujete-li občana Vietnamu využít k napsání knihy, nejde ani o závislou práci a vůbec k tomu nepotřebujete pracovněprávní vztah, ale vztah podle autorskoprávní úpravy (v České republice občanský zákoník), k čemuž se žádná lékařská prohlídka nevyžaduje.

Str. 175 a 183 K oddílu „8.5.1 Vstupní prohlídka před vznikem pracovněprávního a obdobného vztahu“ a podkapitole „6. Periodická prohlídka“ se doplňuje následující.

Vláda svým usnesením č. 214 ze dne 15. března 2020, o přijetí krizového opatření (publikováno pod č. 84/2020 Sb.), a následně usnesením č. 280 ze dne 23. března 2020 (publikováno pod č. 127/2020 Sb.) stanovila, že u zaměstnanců, jejichž pracovněprávní vztah vznikl ode dne vyhlášení již prvního z obou opatření (15. března 2020), lze nahradit posouzení zdravotní způsobilosti k práci, tj. vstupní pracovnělékařskou prohlídku, **čestným prohlášením**. Stejnými usneseními vlády bylo stanoveno, že **není třeba provádět periodické lékařské prohlídky** podle § 11 vyhlášky o PLS nebo jiných právních předpisů. Toto usnesení vlády se týkalo i **nahrazení zdravotního průkazu** pro činnosti epidemiologicky závažné rovněž čestným prohlášením.

Vláda poté prodloužila platnost čestných prohlášení a lékařských posudků z periodických prohlídek do konce nouzového stavu, tj. do 17. května 2020.

Dne 13. května 2020 přijalo Ministerstvo zdravotnictví mimořádné opatření, kterým nařídilo další postup podle § 69 odst. 1 písm. i) a odst. 2 ZOVZ (tj. jako mimořádné opatření při epidemii nebo nebezpečí jejího vzniku). Toto řešení vzala vláda na vědomí. Jde o následující postup.

I.

Po ukončení nouzového stavu vyhlášeného usnesením vlády č. 194 ze dne 12. března 2020 **se platnost čestného prohlášení** vydaného na základě usnesení vlády České republiky ze dne 15. března 2020 č. 214 a na základě usnesení vlády České republiky ze dne 23. března 2020 č. 280 nahrazujícího posouzení zdravotní způsobilosti osoby ucházející se o zaměstnání podle zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů,

- a) **prodlužuje** u zaměstnanců, jejichž pracovněprávní vztah vznikl ode dne **(rozuměj: v době od – pozn. autora)** vyhlášení nouzového stavu, maximálně **o 90 dnů** ode dne následujícího po ukončení nouzového stavu, a to u prací zařazených do kategorií první a druhé podle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- b) **prodlužuje** u zaměstnanců, jejichž pracovněprávní vztah vznikl ode dne **(rozuměj: v době od – pozn. autora)** vyhlášení nouzového stavu, maximálně **o 30 dnů** ode dne následujícího po ukončení nouzového stavu, a to
 - i) u prací zařazených do kategorie práce druhé rizikové, třetí a čtvrté podle zákona č. 258/2000 Sb.,

- ii) u prací s rizikem ohrožení zdraví podle vyhlášky č. 79/2013 Sb., o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče, ve znění pozdějších předpisů, s výjimkou rizik ohrožení zdraví uvedených v příloze č. 2 části II bodu 1 a 5 vyhlášky č. 79/2013 Sb., nebo
- iii) u prací konaných podle jiných právních předpisů.

II.

Práce, které nejsou kategorizovány z důvodu nezjištění podmínek uvedených v ustanovení § 37 odst. 1 zákona č. 258/2000 Sb., se pro potřeby tohoto mimořádného opatření považují za práce uvedené v bodu I. písm. b) odrážce i) tohoto mimořádného opatření. **(Jde o stavby prozatímně užívané ve zkušební provozu. – pozn. autora)**

III.

Ve lhůtách podle bodu I. písmene a) a b) poskytovatel pracovnělékařských služeb podle zákona č. 373/2011 Sb. nebo registrující poskytovatel posuzované osoby, je-li k tomu podle zákona č. 373/2011 Sb. nebo jiného právního předpisu oprávněn, provede na žádost zaměstnavatele **vstupní lékařskou prohlídku** dotčené osoby a vydá lékařský posudek o její zdravotní způsobilosti k práci.

IV.

Po ukončení nouzového stavu vyhlášeného usnesením vlády č. 194 ze dne 12. března 2020 se:

- a) platnost lékařských posudků o zdravotní způsobilosti k práci vydávaných na základě vstupních lékařských prohlídek podle § 59 odst. 1 zákona č. 373/2011 Sb. a podle § 10 vyhlášky č. 79/2013 Sb. nebo podle jiných právních předpisů, anebo lékařských periodických prohlídek podle § 11 vyhlášky č. 79/2013 Sb. nebo jiných právních předpisů, jejichž platnost skončila v době vyhlášeného nouzového stavu:
 - i) **prodlužuje o 90 dnů** ode dne následujícího po ukončení nouzového stavu, pokud závěr lékařského posudku uvádí, že posuzovaná osoba pro účel, pro který byla posuzována, je zdravotně způsobilá,
 - ii) **prodlužuje o 30 dnů** ode dne následujícího od ukončení nouzového stavu, pokud závěr lékařského posudku uvádí, že posuzovaná osoba pro účel, pro který byla posuzována, je způsobilá s podmínkou.
- b) platnost lékařských posudků o zdravotní způsobilosti k práci vydávaných na základě mimořádné lékařské prohlídky podle § 12 odst. 2 písm. e) nebo písm. f) bodu 3 vyhlášky č. 79/2013 Sb., jejichž platnost skončila v době vyhlášeného nouzového stavu:
 - i) **prodlužuje o 90 dnů** ode dne následujícího po ukončení nouzového stavu, pokud závěr lékařského posudku uvádí, že posuzovaná osoba pro účel, pro který byla posuzována, je zdravotně způsobilá,
 - ii) **prodlužuje o 30 dnů** ode dne následujícího od ukončení nouzového stavu, pokud závěr lékařského posudku uvádí, že posuzovaná osoba pro účel, pro který byla posuzována, je způsobilá s podmínkou.

Mimořádné opatření tedy prodloužilo platnost čestných prohlášení nahrazujících vstupní lékařskou prohlídku při vzniku zaměstnání a příslušných lékařských posudků tak, že jsou platné po přechodnou dobu i po ukončení

nouzového stavu, a to ve lhůtách uvedených výše. Pokud by takové opatření nebylo přijato, tak by dnem 18. května 2020 pozbyli zaměstnanci, jichž se opatření týká, všichni naráz způsobilost k výkonu práce. Podle § 103 odst. 1 písm. a) ZP je zaměstnavatel povinen nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Rovněž podle § 59 odst. 1 ZSZS se osoba ucházející se o zaměstnání považuje za nezpůsobilou k výkonu práce, k níž má být zařazena, pokud se nepodrobí vstupní lékařské prohlídce. A rovněž podle § 44 odst. 8 ZSZS, jestliže je lékařský posudek neplatný (skončila jeho platnost), považuje se posuzovaná osoba pro účel, pro který měla být zdravotně posuzena, za zdravotně nezpůsobilou nebo za osobu, jejíž zdravotní stav nesplňuje předpoklady nebo požadavky (pro výkon práce).

Lhůta 30 dnů končí 16. června 2020, lhůta 90 dnů sice končí 15. srpna 2020, avšak protože to je sobota, bude jejím posledním dnem pondělí 17. srpna 2020 (pro počítání času se použijí § 605 a § 607 OZ, neboť právní úprava pracovnělékařských služeb je normou soukromoprávní – přestože mimořádné opatření Ministerstva zdravotnictví bylo vydáno podle veřejnoprávní úpravy; pojem lhůta zavedl pro tyto účely např. § 11 odst. 3 vyhlášky o PLS). Těmito dny končí zdravotní způsobilost zaměstnance k práci na základě předchozích pravidel podle mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví. Poté již musí mít zaměstnanec k výkonu práce platný lékařský posudek. Je důležité neopomenout právní účinky lékařského posudku podle § 44 odst. 4 písm. b) ZSZS, které nastávají, pokud byla posuzovaná osoba uznána zdravotně způsobilou nebo způsobilou s opakovaně uvedenou podmínkou (u periodických prohlídek), uplynutím lhůty 10 pracovních dnů od doručení posudku. To lze zkrátit tím, že se jak zaměstnavatel, tak posuzovaná osoba vzdají práva podat návrh na přezkoumání a učiní tak vůči posuzujícímu poskytovateli zdravotních služeb. V takovém případě nabývá lékařský posudek účinku následující pracovní den po předání vzdání se práva lékaři. **Zaměstnanec nemůže práci konat bez účinného lékařského posudku. Zaměstnavatelé ani lékaři by tak neměli se zajištěním těchto lékařských prohlídek otálet.**

Některé další nejasnosti ohledně pracovnělékařských prohlídek

Závažnou otázkou je, jak řešit situaci, kdy zaměstnanec, který před tím podepsal čestné prohlášení, že je k práci zdravotně způsobilý, bude lékařským posudkem z následné vstupní prohlídky provedené podle mimořádného opatření Ministerstva zdravotnictví **uznán nezpůsobilým k výkonu práce**. Tato osoba nesmí od převzetí lékařského posudku danou práci konat a nejedná se o překážku v práci s náhradou mzdy. Zaměstnavatel s ním rozváže pracovní poměr dohodou (bez odstupného) nebo mu dá výpověď podle § 52 písm. f) ZP pro nesplňování předpokladů stanovených právními předpisy pro výkon sjednané práce.

Opatření vlády č. 280 (a ani předchozí opatření č. 214) se nedotklo vstupních pracovnělékařských prohlídek při změně práce, prováděných podle § 10

vyhlášky o PLS ani mimořádných pracovnělékařských prohlídek a prohlídek výstupních. Tyto lékařské prohlídky tedy mohly být prováděny, což se ale týká i vstupních prohlídek při vzniku zaměstnání a prohlídek periodických – ty nebyly výslovně zakázány, takže v některých případech byly provedeny.

Další aktuality

Str. 148 K podkapitole „7.1 Kategorizace prací, rizikové práce, jejich evidence, měření pro účely kategorizace“ se doplňuje následující.

Měření a vyšetření pro účely kategorizace prací potřebná k hodnocení rizik může zaměstnavatel provést jen prostřednictvím držitele osvědčení o akreditaci nebo držitele autorizace k příslušným měřením nebo vyšetřením, pokud není sám takto kvalifikovaný; povinnost autorizace se nevztahuje na některá vyšetření prováděná poskytovatelem zdravotních služeb (zdravotnickým zařízením) při poskytování zdravotní péče. Pro rizikové faktory **fyzická zátěž nebo pracovní poloha** může zaměstnavatel nově od 1. května 2020 na základě **novely ZOVZ, provedené zákonem č. 205/2020 Sb.** (§ 37 odst. 3 a 4 ZOVZ), zařadit práce do druhé kategorie též na základě odborného hodnocení provedeného držitelem autorizace k vyšetření v oboru fyziologie práce (nevztahuje se na vyřazení práce z rizikových prací pro rizikové faktory fyzická zátěž nebo pracovní poloha). Protokol o odborném hodnocení musí obsahovat údaje o charakteru práce, místu výkonu práce, době výkonu práce, směnnosti, informace o manipulovaném materiálu, režimu práce, přestávkách na jídlo a oddech v průběhu konání práce, používaném nářadí, pohlaví zaměstnanců a jejich rotaci na jednotlivých pracovních pozicích a fotodokumentaci vztahující se k pracovnímu prostředí, pokud byla pořízena. V případě, že se pro rizikový faktor fyzická zátěž nebo pracovní poloha vyskytne u zaměstnavatele nemoc z povolání nebo ohrožení nemocí z povolání, je zaměstnavatel povinen do 6 měsíců ode dne uznání nemoci z povolání nebo ohrožení nemocí z povolání předložit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví pro práci, při níž vznikla nemoc z povolání nebo ohrožení nemocí z povolání, protokol o měření uvedeného rizikového faktoru. Protokol o odborném hodnocení expozice (vystavení) rizikovému faktoru fyzická zátěž nebo pracovní poloha, pokud bylo provedeno, připojí zaměstnavatel v žádosti o zařazení práce do kategorie orgánu ochrany veřejného zdraví.

Překročení limitních hodnot ukazatelů **biologických expozičních testů** sdělí zaměstnavateli bezodkladně poskytovatel pracovnělékařských služeb. Nově od 1. května 2020 (§ 39 odst. 3 ZOVZ) je poskytovatel pracovnělékařských služeb povinen sdělit příslušnému orgánu ochrany veřejného zdraví na jeho žádost výsledky biologických expozičních testů. Poskytovatel pracovnělékařských služeb je povinen dodržet mlčenlivost o výsledcích testů jednotlivých zaměstnanců. Pro hodnocení míry expozice zaměstnanců faktory pracovních podmínek pomocí biologických expozičních testů provede poskytovatel

pracovnílékařských služeb odběr biologického materiálu za podmínek upravených prováděcím právním předpisem.

Ve vztahu k části II. přílohy č. 2 vyhlášky o PLS novela ZOVZ (č. 205/2020 Sb.) s účinností od 1. května 2020 považuje (§ 19 odst. 1) za **činnosti epidemiologicky závažné** zpracování potravin a uvádění potravin na trh (s odkazem na čl. 3 body 2, 8 a 16 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002). Nadále mezi tyto činnosti patří provozování stravovacích služeb, výroba potravin, výroba kosmetických přípravků, provozování úpraven vod a vodovodů, provozování holičství, kadeřnictví, pedikúry, manikúry, solária, kosmetických, masérských, regeneračních nebo rekondičních služeb a provozování živnosti, při níž je porušována integrita kůže. Fyzické osoby přicházející při pracovních činnostech ve stravovacích službách, při výrobě potravin, zpracování potravin nebo při uvádění potravin na trh do přímého styku s potravinami, pokrmy, zařízení, náčiním nebo plochami, které jsou ve styku s potravinami nebo pokrmy, fyzické osoby přicházející při pracovních činnostech v úpravnách vod a při provozování vodovodů do přímého styku s vodou a fyzické osoby přicházející při pracovních činnostech v ostatních činnostech do přímého styku s kosmetickými přípravky, jejich ingrediencemi nebo tělem spotřebitele (fyzické osoby vykonávající činnosti epidemiologicky závažné) musí mít **zdravotní průkaz** a znalosti nutné k ochraně veřejného zdraví. Zdravotní průkaz před zahájením činnosti vydává registrující poskytovatel zdravotních služeb v oboru všeobecné praktické lékařství nebo v oboru praktický lékař pro děti a dorost nebo poskytovatel pracovnílékařských služeb. Vydání zdravotního průkazu nenahrazuje vstupní lékařskou preventivní prohlídku.

Str. 275 Ke kapitole „**12. Nemoc z povolání, ohrožení nemocí z povolání**“ se doplňuje následující.

Nemoc označovaná COVID-19 je přenosné infekční onemocnění způsobené koronavirem SARS-CoV-2. Dne 1. března 2020 byly oznámeny první případy výskytu onemocnění COVID-19 v České republice. Jde o vysoce infekční onemocnění, které se přenáší z člověka na člověka. Existuje rovněž možnost přenosu onemocnění při výkonu povolání, tedy při práci.

Pro uznání COVID-19 za nemoc z povolání podle současné legislativy mají být splněny tyto podmínky: onemocnění klinicky manifestní a potvrzené laboratorním vyšetřením a hygienickým/epidemiologickým šetřením ověřené splnění podmínek práce uvedených v seznamu nemocí z povolání (kapitola V, položky 1 a 3 nařízení vlády č. 290/1995 Sb.). U nemocí přenosných z člověka na člověka je v seznamu nemocí z povolání uvedeno, že nemoci vznikají při práci, u níž je prokázáno riziko nákazy (slovním spojením „riziko nákazy“ se rozumí vyšší pravděpodobnost přenosu nákazy při vlastním výkonu práce, než v jiném obvyklém kontaktu s jinými osobami, a to i při epidemickém výskytu onemocnění). Pokud tedy osoba (zdravotník i nezdravotník, např. pracovník sociálních služeb, policista, hasič) s podezřením na vznik

nemoci z povolání COVID-19 onemocněla klinicky manifestním onemocněním s laboratorně potvrzenou diagnózou COVID-19 a v inkubační době tohoto onemocnění přišla prokazatelně v zaměstnání do úzkého profesního kontaktu s pacientem nebo s jinou osobou s prokázanou pozitivitou na COVID-19 v inkubační době tohoto pacienta nebo jiné osoby nebo v době manifestních projevů nemoci, pak jsou splněna kritéria pro nemoc z povolání. Za riziko nákazy je považována i práce s infekčním materiálem (u laboratorního pracovníka, uklízečky v nemocnicích apod.). Pokud osoba (zdravotník i nezdravotník) byla pozitivně testována na přítomnost viru (nasofaryngeální výtěr a/nebo sérologicky), avšak ne onemocněla klinicky manifestním onemocněním COVID-19 (neměla žádné ani lehké klinické příznaky, např. byla pouze v karanténě), pak nejsou splněna v současnosti platná kritéria a nejedná se o nemoc z povolání.

Nemoci z povolání uznávají poskytovatelé v oboru pracovní lékařství, kteří získali k této činnosti povolení Ministerstva zdravotnictví (zákon o specifických zdravotních službách a vyhláška č. 104/2012 Sb., o stanovení bližších požadavků na postup při posuzování a uznávání nemocí z povolání a okruh osob, kterým se předává lékařský posudek o nemoci z povolání, podmínky, za nichž nemoc nelze nadále uznat za nemoc z povolání, a náležitosti lékařského posudku (vyhláška o posuzování nemocí z povolání)). Jejich seznam je uveden na stránkách Ministerstva zdravotnictví (http://www.mzcr.cz/Verejne/obsah/poskytovatele-k-uznavani-nemoci-z-povolani_3706_5.html). Tito poskytovatelé, kteří mají přesně danou svou teritoriální působnost, jsou povinni při důvodném podezření na nemoc z povolání žádat příslušný orgán ochrany veřejného zdraví (KHS) o ověření podmínek práce (v tomto případě o hygienicko-epidemiologické šetření). Stanovisko toho orgánu je pro poskytovatele závazné.

Uznávání **ohrožení nemocí z povolání** u tohoto onemocnění podle platné legislativy není možné. Ohrožením nemocí z povolání se totiž rozumí takové změny zdravotního stavu, jež vznikly při výkonu práce nepříznivým působením podmínek, za nichž vznikají nemoci z povolání, avšak nedosahují takového stupně poškození zdravotního stavu, který lze posoudit jako nemoc z povolání, a další výkon práce za stejných podmínek by vedl ke vzniku nemoci z povolání (§ 347 ZP).

Str. 296 V podkapitole „**13.1 Orgány ochrany veřejného zdraví**“ se doprostřed strany 296 vkládá následující text.

S účinností od 1. května 2020 se do § 92h odst. 7 ZOVZ doplnily dva nové přestupky, označené jako písm. g) a h), uvedené v novele ZOVZ provedené zákonem č. 205/2020 Sb., kdy **zaměstnavatel**:

- g) nezajistí pro zaměstnance nebo uchazeče o zaměstnání pracovnílékařské služby (tj. i poradenství a dohled), nebo
- h) nevede dokumentaci o pracovnílékařských službách podle vyhlášky o PLS (lékařské posudky, záznamy o poradenství a dohledu).

V obou případech je možná výše sankce až 500 tisíc Kč.

Str. 302 V podkapitole „**13.4 Přestupky poskytovatelů pracovnělékařských služeb**“ se na straně 302 do oddílu C doplňuje nový přestupek.

Pokud by poskytovatel pracovnělékařských služeb **neprovedl zaměstnavatelem vyžádanou pracovnělékařskou prohlídku**, hrozí mu nově od orgánu ochrany veřejného zdraví pokuta za přestupek podle § 92h odst. 8 písm. b) ZOVZ (doplněný novelou zákona provedenou zákonem č. 205/2020 Sb. s účinností od 1. května 2020), tj. neprovedení pracovnělékařské prohlídky (v rozsahu podle vyhlášky o PLS), do částky 100 tisíc Kč. Navíc by zaměstnavatel mohl po lékaři vymáhat náhradu škody, pokud by kvůli chybějící lékařské prohlídce musel zaměstnance nechat na překážce v práci s náhradou mzdy.

PRACOVNĚLÉKAŘSKÉ SLUŽBY

POVINNOSTI ZAMĚSTNAVATELŮ A LÉKAŘŮ

4. aktualizované vydání

JUDr. Bořivoj Šubrt
prof. MUDr. Milan Tuček, CSc.

Vydalo nakladatelství ANAG
Odpovědná redaktorka Mgr. Pavlína Šestáková
Sazba Vratislav Vávra
Autorská uzávěrka 1. října 2019
Tisk a vazba Profitisk group s. r. o.
Kyselovská 125, 783 01 Olomouc
ISBN 978-80-7554-233-5

ANAG, spol. s r. o.,
Kollárovo nám. 698/7, 779 00 Olomouc
tel.: 585 757 411, fax: 585 418 867
e-mail: obchod@anag.cz
www.anag.cz